

Een groene gemeente is een chemievrije gemeente

Koninklijke Vereniging Stadswerk roept gemeenten op om geen chemische middelen te gebruiken, vooruitlopend op de reparatiewetgeving voor een landelijk verbod. Om de inzet inzichtelijk te maken, zette Stadswerk alle chemievrije gemeenten op de kaart. Twee van die gemeenten zijn Laarbeek en Aa en Hunze. Hoe gaat chemievrije beheer hen af?

Laarbeek (Noord-Brabant) en Aa en Hunze (Drenthe) hebben een sterke duurzaamheidsambitie en twijfelden dan ook niet toen Stadswerk gemeenten in een brandbrief oproep om chemievrij te blijven werken. Terugvallen op chemie is

politiek helemaal niet aan de orde geweest; er was altijd steun voor de groene koers, in belang van onder andere waterkwaliteit en biodiversiteit. Beleidsadviseur Michel Brands uit Laarbeek vertelt: 'We hebben van groen onze kracht

gemaakt, en dan is er meteen een stuk meer mogelijk. Bijkomend voordeel: het groen helpt ons bij andere vraagstukken, zoals klimaatadaptatie en circulariteit.' Dat de gemeente hier goed in is bleek al eerder; in 2016 werd Laarbeek bekroond tot groenste gemeente van Nederland, en een jaar later tot groenste van Europa.

De twee gemeenten waren voorlopers wat betreft de transitie naar chemievrij beheer. De eerste omschakeling, minstens tien jaar geleden, kwam in het beheer van het openbaar groen, later volgden de verhardingen en ten slotte de sportvelden. 'Door vroeg in te spelen op het verbod dat eraan kwam, was er tijd om chemievrije technieken te testen', licht beleidsadviseur Emo Verdoes van Aa en Hunze toe. 'We zijn aan de slag gegaan met de combinatie van hete lucht en het borstelen van verhardingen. De resultaten waren goed, maar de aanpak was arbeidsintensiever. Het college heeft het budget nu structureel verhoogd, omdat zij chemievrij beheer belangrijk vinden.'

Verhardingen

Beide gemeenten schakelen een aannemer in voor de verhardingen. Hiervoor is een beeldbestek afgesproken. Op die manier heeft de aannemer de ruimte om maatwerk te bieden, op basis van de situatie en weersomstandigheden. Zoals Emo Verdoes toelicht: 'De aannemer kan zelf kiezen welke maatregel hij wanneer inzet. Zo is vegen bijvoorbeeld vlotter en goedkoper dan een heteluchtbehandeling. Vegen werkt preventief tegen onkruid, omdat het

▷ Soortenrijke berm in Laarbeek.

de voedingsbodem wegneemt. De aannemer heeft de ruimte om relatief vaker te vegen om zo het afgesproken beeldniveau te halen. Op moeilijk bereikbare plaatsen wordt geborsteld. Wel hebben we afgestemd dat borstelen niet op alle oppervlakten gebeurt, in verband met slijtage, geluidsoverlast en wegschietende stenen.'

Sportvelden

Op de sportvelden ligt het beheer iets anders: in Aa en Hunze wordt het regulier onderhoud uitgevoerd door de buitendienst van de gemeente. De sportparken in Laarbeek worden door de aannemer onderhouden. In dit geval niet via een beeldbestek, maar op basis van een raamovereenkomst met handelingen op afroep (verticuteren¹, beluchten, etc.). Op het sportveld zou op beeld sturen te kostbaar zijn. 'Dan moeten onkruiden gemonitord worden, en daarvoor mist de mankracht', aldus Jos Smeets, beheerder openbare ruimte in Laarbeek.

Eikenprocessierups

De enige plaag waar de gemeenten last van hebben, de eikenprocessierups, wordt niet met chemie bestreden. Dit omdat men niet het risico wil lopen onbedoeld ook natuurlijke vijanden te schaden. De gemeenten proberen biologische oplossingen te vinden. In Laarbeek is jarenlang gespoten met een bacteriepreparaat. Dit middel tast echter ook andere rupsen aan en wordt daarom zo min mogelijk toegepast. Aa en Hunze maakte een aantal jaar gebruik van nematoden ('aaltjes', red.). Het idee is dat de eikenprocessierups eerder actief is dan andere rupsen, en dat een vroege bestrijding dus een selectieve bestrijding is. De gemeente vraagt zich echter af of, door het steeds vroegere voorjaar, niet toch ook andere rupsen sterven. In beide gemeenten worden de nesten op risicolocaties

weggehaald, en ligt de nadruk momenteel op het versterken van de biodiversiteit door onder andere de plaatsing van nestkastjes voor mezen en aangepast maai-beheer.

Ontwikkelingen

In Laarbeek worden proeven gedaan met het toepassen van bokashi (gefermenteerd organisch materiaal). Deze meststof geeft niet alleen voeding aan het bodemleven, maar dekt ook de grond af en voorkomt zo de opkomst van onkruid. Een win-win-scenario! De gemeente wil kijken of volgens hetzelfde principe ook blad in de borders kan blijven liggen.

In Laarbeek worden proeven gedaan met het toepassen van bokashi

Emo Verdoes uit Aa en Hunze is benieuwd naar de toekomstige beschikbaarheid van machines. In de periode voorafgaand aan het landelijke verbod was het nog zo dat de aannemer een heteluchtmachine niet jaarrond kon inzetten door een tekort aan belangstelling. Emo's verwachting is dat de vraag naar chemievrije technieken steeds meer zal aantrekken, en het aanbod daardoor ook toeneemt.

Uitdaging

Het chemievrije verhaal verkopen aan de inwoners van de gemeente, dat is wat Laarbeek betreft nog de grootste

▷ Vegen in Aa en Hunze.

uitdaging. Daarbij zien de heren een verschil tussen generaties; de oudere garde is gewend aan een bepaalde werkmethode. Chemievrije methoden hebben soms wat langer nodig om de onkruiddruk onder controle te krijgen. Hierdoor kan het er straatbeeld er met groeizaam weer tijdelijk wat minder verzorgd uitzien. Men moet tevens wat wennen aan het nieuwe straatbeeld, waarbij allerlei soortenrijkdom tot bloei komt in niet-gemaaide stroken. Wanneer Verdoes wordt gevraagd wat de grootste uitdaging van chemievrij werken is, antwoordt hij heel stellig: 'Geen. Chemievrij beheer is geen uitdaging, maar gewoon de manier van werken.' Daar valt geen woord meer aan toe te voegen. ✨

Noot

1. Verticuteren is het verwijderen van de bovenste 'viltlaag' van een grasmat, die ervan opfrist.